

Sisällys

I

Johdanto 9

Hukka hangella • Rautatien jätkät • Rautatieinnostus
Tuhansia miehiä, tuhansia kilometrejä • Ensin tehtiin kanava
Rautatiesotien hurmos • Talvisotaan katkeava tarina

II

Miten rautatie rakennettiin? 39

Tasainen linja erämaassa • Koneistuminen muistoissa ja työmaalla
Valmistavat työt • Lapiojätkiä ja leikkauksia • Kuorma kerrallaan
Läpi harmaan kiven • Sillat • Asemat • Kisko kävelee
Hullujussi ja topparoikka • Aina vain halvemmalla • Routainen maa

III

Kuri ja järjestys 103

Sotilaallinen virkakoneisto • Rautatieinsinöörit tulevat
Mestarit ja vartesmannit • Järjestys radalla • Lyhenevä työpäivä
Työturvallisuus • Rokotuksia ja rautatienpulveria

IV

Kovan onnen lapsia 137

Tänä päivänä valmiiksi • Tilipussin numerot

Palkkakokemuksia • Hintataso ratalinjalla • Oravaherran kaupassa

Kiertäviä ja paikallisia • Kohti uutta työmaata • Pitkät ja lyhyet urat

Parempia vaihtoehtoja • Koko perheen voimin

Työväenkysymyksen sanoittaja • Parempaan päin

V

Arkipäivän kokemuksia 195

Katto pään päälle • Valtion murjussa • Nyrkkisapuskaa ja tirripaistia

Tilimarkkinoilla • Lyyssi, liivit ja liina • Elämä pakkilaatikossa

Koulun ja huvijunan penkillä • Ratajätkän hovit

Työväentalon nurkalla

VI

Mitä rautatie toi tullessaan? 241

Ennakkoluulot ja jälkipuheet • Rakkautta ratalinjalla

Uudet ansiot • Viina ja nyrkit • Huonoilla teillä • Sutki

VII

Punainen rakentaja 277

Sosialismin kipinät • Työväenliike ratarakennuksilla

Toiveita ja vaatimuksia • Lakko linjalla

Rikkureita, sähkösanomia ja mustia miehiä

Lakkolaisten saunasenaatti • Kohti Kuolemanlaaksoa

Vielä koittaa aika • Moskovan tuulet

Rampa Rakennusliitto

VIII

Rautatiekuumeen kehityskaari 337

Maaseudun köyhät • Pakkotyö kävi kalliiksi • Lähtemisen vimma

Souvarin elintaso • Ratajätät jäävät jälkeen

Miksi rautatiekuume laantui? • Lapiolinja

IX

Koettu ja kerrottu ratajätät 375

Miesten työ • Laulettu uho • Toverit linjalla

Herraviha • Lapatossu • Roskasakin pelastajat

Ratajätät kesytetään

X

Rautatienrakentajat 1857–1939 417

Vaihtuvat vuosikymmenet • Ulkoyöläisten kokemuksia

Yhtä suurta perhettä

XI

Tutkimuksen lähtökohdat 429

Tehtävä ja tarina • Keskeiset käsitteet • Rautatiehistorian tutkimus

Työväenhistorian paluu • Lähdeaineisto

Muistitieto • Tutkimuseettiset lähtökohdat

Tutkimuksen synty • Kiitokset

Viitteet 459

Lähdeluettelo 545

Hakemistot 581